

ვიდრე პერსონაჟი დაიბადება*
**(ლიეტუვაში გამოცემული თანამედროვე ქართველ
პროზაიკოს ქალთა ანთოლოგიისათვის)**

მე კარგად ვიცნობ თანამედროვე ქართველ პროზაიკოს ქალთა მცირე ანთოლოგიაში წარმოდგენილი თითოეული ავტორის შემოქმედებას, თუმცა ანთოლოგიის ნაკითხვით გამოწვეული საერთო შთაბეჭდილება, ალბათ, ჩემთვისაც სიახლე იქნება, რადგან ისინი (ავტორები) ქართველ პროზაიკოს ქალთა მხოლოდ ერთ ჯგუფს წარმოადგენენ, მათ შორის არ არის არც ასაკობრივი ტოლობა, არც თემატური და სტილისტური მსგავსება. ამგვარი მრავალფეროვნება კი ყოველთვის საუკეთესო პირობა როდია ანთოლოგიის შესადგენად, თუმცა მაინც მოიძებნება რამდენიმე საერთო ნიშანი, რომლებიც არა მხოლოდ ანთოლოგიაში წარმოდგენილი ავტორებს, არამედ მათ მკითხველს, როგორც ქართველს, ასევე ლიეტუველს, გააერთიანებს – ეს არის, ერთი მხრივ, ჩვენი საერთო „წარმომავლობა“, რომელიც საკუთარ თავში პოსტსაბჭოთა ქვეყნის სინდრომს ატარებს და ამის გამო არაერთ ფარულ დაბრკოლებას გვიქმნის დემოკრატიული ღირებულების გათავისებასა და ეროვნული იდენტობის ძიების გზაზე, როგორც ცხოვრების, ასევე ლიტერატურის სფეროში.

აქვე უნდა ვახსენოთ გლობალიზაცია, როგორც ტექნიკური და ტექნოლოგიური განვითარების პირდაპირი შედეგი, რასაც მრავალი თანამდევი პროცესი ახლავს, რომელთაგან ზოგიერთი ჩვენს ეროვნულ ტრადიციას ეწინააღმდეგება და ამ ღირებულებების მშვიდობიანად მორიგების ვალდებულება სწორედ თანამედროვე საზოგადოებას აწევს ვალად.

ყველაფერთან ერთად უნდა შევაფასოთ ის გაბედულებაც, რომ უკანასკნელი ოცდაათი წლის განმავლობაში ქართულმა კულტურ-

* ეს წერილი წარმოადგენს წინასიტყვაობას 2020 წელს ლიეტუვაში გამოცემული ქართველ პროზაიკოს ქალთა მოთხრობების მცირე ანთოლოგიისა (მთარგმნელი ნანა დევიძე). იბეჭდება მცირეოდენი შემოკლებით.

რამ (მათ შორის მწერლობამ) სრულიად შეიცვალა მიმართულების ვექტორი და ამჯერად „შუამავალის“ გარეშე დაუკავშირდა დასავლურ ცივილიზაციას, რამაც ცნობიერების ერთგვარი კულტურული შოკი და ეროვნული ღირებულებების დაკარგვის საფრთხე გააჩინა.

ამგვარ რეალობაში ლიტერატურა ცდილობს წინ გაუსწროს ცხოვრებას და გზა გაუკვალოს მომავალ თაობას. ამისთვის აუცილებელი არ არის, რომ მწერალი „წინასწარმეტყველი“ ან ერის წინამძღოლი იყოს. სრულიად საკმარისი იქნება, თუ ისინი ცხოვრებას კარგად გაეცნობიან, პრობლემის არსს შეისწავლიან და ცოდნისა და გამოცდილების საფუძველზე განსაზღვრავენ სამომავლო პერსპექტივას.

ანთოლოგიაში წარმოდგენილ ავტორთა უმრავლესობა აქტიურ ცხოვრებას ეწევა. ისინი მუშაობენ არასამთავრობო სექტორში, ადამიანის უფლებების დამცველ სხვადასხვა საზოგადოებაში, პირადად ეცნობიან ადვილად მონყვლადი ჯგუფებისა და შეზღუდული შესაძლებლობების ადამიანებს, რომლებიც შემდეგ მათი მოთხრობების გმირები ხდებიან. მათი შემოქმედებითი ამოცანაა, რომ კონკრეტული პრობლემის განზოგადება შეძლონ და აღქმის ის პირობითი წერტილი მოძებნონ, საიდანაც საგნები ბუნებრივ ფორმებს ინარჩუნებენ და „ოპტიკური ილუზიის“ ტყვეობაში არ ტოვებენ მნახველს.

გამომდინარე იქიდან, რომ ანთოლოგიაში მხოლოდ პროზაიკოს ქალთა შემოქმედებაა წარმოდგენილი, ჩვენი ამოცანაა მათში საერთო გამჭოლი მოქმედების დანახვა, რომელიც თავის თავში მოიცავს ქალთა იდენტობის პრობლემებს, მათი უფლებების აღიარებას და დაცვას სოციალურ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სფეროში.

მკითხველს მინდა მცირე ექსკურსი შევთავაზო საქართველოს ისტორიის კუთხით, რათა დავანახო, რომ ფემინისტური იდეების პროპაგანდა, ქალთა ორგანიზაციების ჩამოყალიბება ჩვენში ჯერ კიდევ მეცხრამეტე საუკუნეში დაიწყო და სხვებთან ერთად მას ცნობილი ქართველი მწერალი ქალი ეკატერინე გაბაშვილი ედგა სათავეში, რომლის შემოქმედების ძირითადი თემა სწორედ ქალთა სხვადასხვა ჯგუფის უფლებები აღიარება და მათი დაცვა იყო.

ამიტომ, როდესაც ქართველ პროზაიკოს ქალთა ლიტერატურულ ენაზე გამოსაცემი მცირე ანთოლოგიის წინასიტყვის დაწერაზე დავთანხმდით, გადავწყვიტე მათ ლიტერატურულ ტრადიციაზეც მომეთხრო მკითხველისთვის, მათ შორის ეკატერინე გაბაშვილის მოთხრობის – „თინას ლეკურის“ (შეიძლება ითარგმნოს, როგორც „თინას ცეკვა“, რადგან „ლეკური“ ცეკვის ერთ-ერთი სახეობაა) კლასიკური პერსონაჟიც – თინა გამეცნო, რომელიც დღესაც საპატიო ადგილს იკავებს „ლიტერატურული საქართველოს“ გალერეაში და კარგი მაგალითი იქნება მათთვის, ვისაც დღეს თანამედროვე ქალთა სახეების და მათი სახასიათო თვისებების წარმოჩენა გაუხდია შემოქმედების მიზნად.

„თინას ლეკურში“ მოხუცი გლეხი ქალის, თინას, უკანასკნელი, საბედისწერო ცეკვაა აღწერილი თავადის კარზე, მდიდარი სტუმრების წინაშე, რითაც თინამ დამსწრე საზოგადოების სიბრაღული და პატივისცემა დაიმსახურა და თავისი სიკვდილით (თინა ცეკვის დროს კვდება) ობოლი შვილიშვილები შიმშილისა და გაჭირვებისგან სამუდამოდ იხსნა.

ამ მოთხრობას ბავშვობიდანვე ვკითხულობდი, მაგრამ მაშინ არც მიფიქრია, რომ სახელი თინა შემოკლებული ფორმაა თინათინისა, რომელიც თავის წილად ზუსტი მხატვრული სახეა მეთორმეტე საუკუნის ქართველი მეფე თამარისა, რომელსაც იმავე ეპოქის მსოფლიოში ცნობილმა პოეტმა შოთა რუსთაველმა პოემა „ვეფხისტყაოსანი“ მიუძღვნა.

ბუნებრივია, ვერც კი წარმოვიდგენდი, რომ ამ პატარა ნოველაში შესაძლოა გლეხის ტანსაცმელში გადაცმული თინას (თინათინის) სახელით თვით დიდი თამარი „ცეკვავდა“ თავის ობლადდარჩენილი ერის გადასარჩენად, რომელიც იმ დროს (მეცხრამეტე საუკუნეში) დროთა უბედურების გამო იძულებული გახადეს იმპერიის დროშას შეჰფარებოდა.

დღეს, როდესაც ქვეყნის ეკონომიკურ თუ პოლიტიკურ მიზეზთა გამო ემიგრაციის თემა ერთ-ერთი ყველაზე მტკივნეული პრობლემა გახდა საქართველოსთვის, როდესაც მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მილიონამდე ქართველი ემიგრანტი ცხოვრობს (მათი უმრავლესობა სწორედ ქალები არიან) და მძიმე, ხშირად დამამცირებელი სამუშაოს შესრულებაც კი უწევს სამშობლოში

დარჩენილი თავისი ოჯახის დასახმარებლად, შეიძლება ითქვას, რომ უცხოეთში გადახვენილი ათასობით ჩვენი დედა, ბებია, ცოლი, და და შვილი ხშირად საკუთარი სიცოცხლის და ჯანმრთელობის ფასად ახლა სწორედ თავიანთ თინას ლეკურს ცეკვავენ დამქირავებლის წინაშე, რათა მძიმე სოციალური ცხოვრების პირობებში, რასაც ახლა კორონავირუსის პანდემიაც დაერთო თავისი ტრაგიკული შედეგებით, საკუთარი ქვეყანა გადაარჩინონ.

მიუხედავად იმისა, რომ დღეს ამ ანთოლოგიაში ეკატერინე გაბაშვილის „თინას ლეკურს“ ვერ წაიკითხავთ (ფორმატი არ ითვალისწინებდა კლასიკური მემკვიდრეობის გაცნობას), მინდა ლიეტუვას მკითხველი დავარწმუნო, რომ თითოეული აქ წარმოდგენილი მწერლის მხატვრულ ტექსტში თქვენ ხშირად იგრძნობთ თავგანწირულ სულისკვეთებას და მძაფრ დრამატიზმს, რაც კიდევ ერთხელ გვაფიქრებინებს, რომ თანამედროვე ქართველ პროზაიკოს ქალთა შემოქმედება სწორედ ეკატერინე გაბაშვილის „თინას ლეკურიდან“ იღებს სათავეს.

* * *

თამთა მელაშვილის „წერილი ლიას“ ემიგრანტული თემაა. თუმცა აქ „თემა“ რამდენადმე პირობითია, რადგან ის მხოლოდ ფონად მიჰყვება სათქმელს. მხატვრულ ხერხად კი ავტორს ეპისტოლარული ჟანრი აურჩევია. წერილის ადრესატი საბერძნეთში მცხოვრები ქალია. წერილის ავტორი კი საქართველოში ცხოვრობს. ბუნებრივია, მრავალი წლით დაშორებულ მეგობრებს სალაპარაკოც ბევრი აქვთ და გასახსენებელიც...

ერთ დროს მეოცნებე, ახლა კი დაღლილი და „ქალობადაკარგული“ (მკითხველი იგებს, ერთმა მათგანმა საშვილოსნოს ოპერაცია გაიკეთა) ქალის სახე ადვილად ზოგადდება და რაღაც კუთხით წარმოგვიჩენს თანამედროვე ქართველი დედის პორტრეტს, რომელიც, სულ ერთია საქართველოში ცხოვრობს თუ უცხოეთში, ხშირად შვილების მოსამსახურედ არის ქცეული. მას საკუთარ თავზე ზრუნვა სრულიად დავიწყებია და მხოლოდ მეგობარს (დაქალს) ახსენებს თავიანთი ყმანვილქალობის განუხორციელებელ სურვილებს.

თუ აქ წარმოდგენილი ავტორთა ტექსტებს თემატურად დავაჯგუფებთ, გამოიკვეთება ე.წ. ქვეყნის საშინაო პრობლემები. პირველ რიგში, დარღვეული ტერიტორიული მთლიანობა და ამ ტრაგედიის თანამდევი მოვლენები. ამ თემებიდან აფხაზეთი თემა ყველაზე „ცოცხალია“. ქართულმა ლიტერატურამ დიდი ხანია ამ მხრივ მემატიანის ფუნქცია ისტორიკოსებს გადაულოცა, თვითონ სამშვიდობო დიპლომატიის როლი იკისრა. ეს საქმე კი ძალზე მაღალმხატვრულ ოსტატობას, პროფესიონალიზმს, ჰუმანისტური დამოკიდებულების გაღვიძებას ითხოვს, რასაც, ჩემი აზრით, წარმატებით ახერხებს **ნინო სადღობელაშვილი**.

ამ ავტორისთვის აფხაზეთის თემა საკმაოდ ნაცნობია. მისი პიესადექცეული მოთხრობა „ბამბაზიის სამოთხე“ უკვე რამდენიმე წელია, როგორც „სამშვიდობო გზავნილი“, ქართული სცენიდან სოხუმისკენ მიემართება. მწერალი ახალ მოთხრობაში „სიგნალი არის“ ახერხებს ძალზე ფაქიზი გრძნობები გამონწვევას, რაც ადამიანს ავინწყებს ომს, მტრობას, შურისძიებას. სიუჟეტის მიხედვით, დევნილი რეკავს სოხუმში, საკუთარ სახლში და ისეთი სიმშვიდით ესაუბრება მის „ახალ პატრონს“, რომ ვფიქრობ, ავტორი კარგად იცნობს ადამიანის საუკეთესო თვისებებს და შეუძლია მისი გამონწვევა.

თეა თოფურია სოხუმშია დაბადებული. „შატალო“ აფხაზეთის თემას ეხება. აქ ტრაგიკული ისტორიები ბავშვების (სკოლის მოსწავლეების) თვალთ არის დანახული. მასობრივი უბედურების (ომი, სტიქია) შესაგრძნობად ავტორი ერთგვარ ლიტერატურულ ხერხს იყენებს. ეს ხერხი გულისხმობს რაიმე ჩვეულებრივი ქმედების (ის, რაც მშვიდობიანობის დროს შესაძლოა ყურადღების მიღმაც დარჩენილიყო) საგანგებო რეჟიმის პირობებში განხორციელებას. ალბათ, ასეთად ჩაითვლება ბავშვების გაკვეთილიდან გაპარვა (შატალო), როდესაც ქალაქში ომია და ბავშვების ეს საქციელიც არა ყმანვილური უდისციპლინობის მიზეზით, არამედ მომაკვდავი თანაკლასელის ნახვის სურვილით არის ნაკარნახევი.

* * *

2011 წელს გამოცემულ ქართველ პროზაიკოს ქალთა მოთხრობებში მამაკაცი თითქმის არ არსებობს. ისინი სადღაც გამქრალნი არიან. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ავტორები შეგნებუ-

ლად ერიდებიან მათ გამოჩენას, რადგან, შესაძლოა, ფიქრობენ, რომ ისინი (კაცები) ტექსტშიც არანაკლებ ბევრ პრობლემებს ქმნიან, ვიდრე ცხოვრებაში. თუმცა ეს გამოსავალი ნამდვილად არ არის. ლიტერატურამ უნდა მოძებნოს კაცებთან დაკავშირებულ პრობლემათა გადანყვევის გზა.

უნდა შევნიშნო, რომ ამ მხრივ ახალ ანთოლოგიაში შედარებით სხვა სურათი წამოუდგება მკითხველს. მათ მოთხრობებში მამაკაცები უკვე ჩნდებიან. მართალია, ზოგჯერ ისინი (მამაკაცები) ისეთივე წინააღმდეგობრივნი არიან, როგორც ცხოვრებაში, თუმცა მკითხველს მოუწევს არჩევანის გაკეთება იმას შორის, უკაცურობა ურჩევნია თუ მამაკაცის რთული და თუნდაც ფრაგმენტული სახის გაცნობა (იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ შემდგომში მამაკაცების ხასიათი უფრო გამოიკვეთება).

ლეილა კოდალაშვილის მოთხრობაში „ვარდნა“ მოთხრობის მთავარი გმირი (ზაზა) სასონარკვეთილია და თავს იკლავს (მალალი სართულიდან ხტება). მისი თვითმკვლელობის მიზეზი კი მოძალადე მამაა, რომელიც შვილში თავისუფალ ნებას ზღუდავს და თავისი ყოველდღიური ქცევით ახალგაზრდა კაცში სიცოცხლის სურვილს კლავს.

მამის სახეს ხატავს **ცირა ყურაშვილიც** თავის მოთხრობაში „მამას მარჯვენით ქაფჩა უჭირავს“ და ეს სახე სრული ანტიპოდი ჩვენ მიერ უკვე გაცნობილი (ლეილა კოდალაშვილის „ვარდნა“) ოჯახის უფროსის ტირანული ბუნებისა. მამა აქ მრავალსართულიან სახლებს აშენებს. ამ სახლებში ოჯახებმა უნდა იცხოვრონ. ბავშვები შეჰყურებენ და უხარიათ. მამა სახლებს აშენებს და ბუდეგაუქმებული მერცხლების ბედზე წუხს. მრავალსართულიანი სახლი კი თანდათან (ბაბილონის) გოდოლს ემსგავსება, თუმცა აქ მამის ბრალი თითქმის არ იკვეთება...

კაცის სახე ჩნდება **სალომე ბენიძის** „ილარიამი“. მართალია, ქალი იოაკიმს არაფერს საყვედურობს, თუმცა მამაკაცი ილარიას სიყვარულში გაორებულია და არ ყოფნის იმის ძალა, რომ ბოლომდე მასთან დარჩეს.

ინა არჩუაშვილის „სექსის გაკვეთილებში“ იკვეთება „მასწავლებლის“, „უფროსის“, „პატრონის“ სტერეოტიპული, თუმცა ყველაზე უფრო გავრცელებული სახე „კაცი-მომხმარებლისა“, რომე-

ლიც ერთგვარ ფსიქოთერაპიის კურსს გადის „მონაფე-ქალთან“, ვიდრე მის „უზრუნველ“ ცხოვრებას სწორედ ქალი არ დაუსვამს წერტილს.

* * *

ცალკე უნდა გამოვყოთ მოთხრობების ციკლი, რომელსაც პირობითად „ოცნების მამაკაცის ძიებაში“ დავარქმევთ. ამ ტიპის მოთხრობები ავტორთა შეუთანხმებლად რატომღაც ხშირად იუმორისტულ სტილშია გადაწყვეტილი.

თამარ ფხაკაძის „ლამზირა“ ერთი ქალის ცხოვრებაა, თუმცა ქალიც არის და ქალიც, ცხოვრებაც არის და ცხოვრებაც. ავტორმა შეძლო და ოთხ-ხუთ გვერდში ჩაატია სარომანე მასალა ისე, რომ ქალის სახეს არაფერი დაჰკლებია, პირიქით, ისეთი ინტერესი აღძრა, რომ მკითხველი რამდენჯერმე შეიძლება დაუბრუნდეს ნაკითხულს, – ნეტავ, რამე ხომ არ დატოვა ყურადღების მიღმა, თვალი ხომ არ გაექცა და რაღაც მნიშვნელოვანი ხომ არ გამოჩნა ლამზირასა და გაღმაუბნელი ოქროაშვილის მრავალწლიანი სატრფიალო ისტორიიდან? ...

ნინო ტყეშაძის მოთხრობაში „კოქტო და მინკუსი“ ეკა კიდევ ერთი ბედისმადიებული ქალია. ის სიმპათიურ, ჭკვიან, გემოვნებიან მამაკაცს დაექებდა, მაგრამ ჩვეულებრივ ალფონსს ან უბრალო ცრუპენტელა ყმანვილს გადაეყარა, რომელმაც ისარგებლა გოგონას გულუბრყვილობით და ისიც გათხოვების მაგიერ მხოლოდ მარტოხელა დედის სტატუსს დასჯერდა.

ლელა ცუცქერიძის მოთხრობის გმირებიც ქალები არიან, თუმცა ზოგიერთი მათგანი („იმედი“) გარკვეული პრობლემის წინაშე დგანან. ისინი გაურბიან (თითქოს ივიწყებენ) რეალობას და გამოგონილ სამყაროში აგრძელებენ ცხოვრებას. ამ მოთხრობაში ამგვარი საქციელის მიზეზი დაფარულია, თუმცა მკითხველს შეუძლია ივარაუდოს, რომ ელიჩკას ამგვარი ქმედება მისი პიროვნული ხასიათიდან გამოდის. როგორც ჩანს, ის მთლიანად მიენდო შალვას სიყვარულს და საკუთარ თავში დამოუკიდებელი ინდივიდის უნარები ჩაკლა.

როდესაც პერსონაჟი აცნობიერებს, რომ მის გვერდით მამაკაცი აღარ არის, ადვილად პოულობს დასაყრდენს, იმედს და ახლა

ქმრის ნაქონი ჯოხი მთლიანად ითავსებს მამაკაცის ფუნქციას, როგორც ჩანს, ის არცთუ ისე უმნიშვნელო როლს თამაშობს ქალის ცხოვრებაში, როგორც ეს ერთი შეხედვით შეიძლება ჩანდეს.

ამ მოთხრობის მიხედვით, სრული საფუძველი გვაქვს ფსიქოლოგიზმით ავტორის გატაცებაზე ვისაუბროთ.

მაკა ლდოკონენის მოთხრობას „ყველა ნივთი“ ჯერ კიდევ 2011 წლის კრებულიდან იცნობს ლიეტუვას მკითხველი. კრიტიკოსი რიმანტას ტამოშაიტისი სულ რამდენიმე სიტყვით ახერხებს მასში გადმოცემული განცდის ჩვენამდე მოტანას: „მოქნილი ფანტაზია – ძვირფასი, ბავშვობისდროინდელი ნივთებით, საკუთრების ხელახლა დამკვიდრების სურვილით და თითქმის რიტუალური მონესრიგებით სანათესაოს ქალების „მზითებისა“.

იმავე კრებულში დაიბეჭდა **მარი ბექაურის** მოთხრობა „ჩემი მეზობლები და მეგობრები“, მასზე საუბარს აღარ გავაგრძელებ. ახალი მოთხრობა „შეცდომა“ კი, ერთი შეხედვით, ანეგდოტური ამბავია. მოქმედება საბჭოთა კავშირის დანგრევის შემდეგ ქალაქ რუსთავში ხდება. მზესუმზირით მოვაჭრე და და პატარა ჯიხურის მფლობელის, ვინმე რუსუდან ხაჭამიას სიკვდილის მიზეზი ენერგოკომპანიის წარმომადგენლის – გოჩა ავგაროზაშვილის უნებლიე შეცდომაა. მოხუც ქალს ინფარქტმა სწორედ მაშინ დაარტყა, როდესაც ელექტროენერჯის დანახარჯის შეცდომით მიღებულ ქვითარს დახედა, რომელიც ჯიხურის მეპატრონეს რამდენიმე ათასი ლარის გადახდას ავალდებულებდა. საქმე ის იყო, რომ ნაბახუსევ ავგაროზაშვილს ქვითრები აერია და ჯიხურის მფლობელს ქარხნის დანახარჯის გადახდა მოსთხოვა..

ეს მოთხრობა კარგი მაგალითია იმისა, რომ დღეს ავტორის ინტერესს მკითხველის მოთხოვნილება (ბაზარი) განსაზღვრავს. სწორედ ბაზარი (გამომცემლობა, რედაქცია, მკითხველი) „უკვეთავს“ მწერალს თემატიკის არჩევანს, თხრობის სტილს, პერსონაჟთა ხასიათს...

ნათია როსტიაშვილის მოთხრობა „დედის სუნთქვის გაშიფრვის ამბავი“ ნაწყვეტია უფრო ვრცელი მოთხრობიდან „სუნთქვის შემგროვებელი“, თუმცა ამბავი ისედაც დასრულებულ შთაბეჭდილებას ტოვებს და რაც მთავარია, მთლიანად ჯდება ავტორის ორიგინალური წარმოსახვის სტილში, რომელიც, ერთი შე-

ხედვით, ძალზე უბრალოდ შეიძლება მოყვე. ნენსის დედა გარდაეცვალა, მან კი მისი სიცოცხლე და ხსოვნა რაღაც უცნაურად „გაითავისა“. ნენსიმ დედის მიერ გაბერილი ბუშტიდან ჰაერი ჩაისუნთქა და შეიღმა, რომელიც დაბადებამდე დედის მუცელში ცხოვრობდა, დედის სიკვდილის შემდეგ საკუთარ ფილტვებში გააგრძელა მისი არსებობა.

ირმა ტაველიძე „ანტილოპაში“ ნახევარტონებით ცდილობს თავისი მდიდარი წარმოსახვით შექმნილი სამყაროს რეალობაში გადმოტანას. ვისაც ღონიერი და ხმაურიანი თხრობა მოსწონს, მას მოუწევს მეორედ დაუბრუნდეს ტექსტს იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ შესაძლოა რომელიმე სასვენი ნიშანს არ მიაქცია სათანადო ყურადღება. არადა, სწორედ მასზე იყო დამოკიდებული მოთხრობაში დამალული საიდუმლოს ახსნა ...

გინდა მკითხველს მოუყვე მოთხრობაში გაშლილი სიყვარულის ისტორია, მაგრამ შეიძლება ისეთი რამე წამოგცდეს, რაც ავტორს არც უთქვამს, არც უგულისხმია.

თანაც, ავტორი ხომ ირწმუნება, რომ ეს არ არის სიყვარული...

ბელა ჩეკურიშვილის „კავშირი“ მთამსვლელთა ხიფათიან ცხოვრებაზე მოგვითხრობს. ვიტორიო და ბენნარდო იტალიიდან ჩამოდიან საქართველოში ყაზბეგის მთის დასალაშქრავად, მაგრამ მათი მცდელობა ტრაგიკულად მთავრდება.

როგორც ჩანს, ეს თემა ერთნაირად ახლობელია როგორც ავტორისთვის, ასევე ქართველი მკითხველისთვის, რასაც გარკვეული ლიტერატურული ტრადიცია უდევს საფუძვლად (60-იანელთა თაობის ერთ-ერთი გამორჩეულმა მწერალმა გურამ რჩეულიშვილმა ცნობილი გერმანელი მწერლისა და მთამსვლელის აღფრედკურელას მეუღლის ტრაგიკული სიკვდილი აღწერა მოთხრობაში „სიკვდილი მთაში“. თვითონ გურამი კი ოცდაექვსი წლის ასაკში დაიღუპა ზღვაში, სხვების გადარჩენის მცდელობის დროს).

მაკა ცხვედიანის მოთხრობის სახელწოდებაა „გასტონის კრეპერია“ (ამ სათაურით მწერალმა თავისი სადებიუტო წიგნიც გამოსცა). მოთხრობაში საკურორტო ქალაქის განწყობაა გადმოცემული. ზღვისპირა ქალაქი გულწრფელობისთვის განაწყობს ადამიანს და ავტორიც გულწრფელად სევდიანი და გულწრფელად გახსნილია მკითხველის წინაშე,

თუმცა ძველი ბათუმის „სუროსავით თავსმოხვეული აგრესიული, უსახური არქიტექტურა“ ავტორს თან აბრაზებს, თან თანაგრძნობის აუცილებლობაზე მიანიშნებს.

მარიამ ნიკლაური მოთხრობაში „ჩემო ვარდისფერო ირმებო...“ ასეთივე ვარდისფერ თემას – პატარა გოგონას ოცნებებს უტრიალებს და დავინწყებული განცდების გაცოცხლებას ცდილობს. მხატვრული სახეების სიჭარბე აქ ერთგვარი პროფესიული ხერხია და ავტორის პოეტურ გამოცდილებაზე მიგვანიშნებს.

ირმა მალაციძის „ნაპირი“ აუტიზმით დაავადებული ბავშვის მგრძნობიარე თემას ეხება. თავად თემის არჩევა დიდ პასუხისმგებლობასა და პროფესიულ ოსტატობას მოითხოვს, თუმცა ეს თვისებები ერთ-ორად წარმატებული ხდება, როდესაც მწერალს თანაგრძნობის უნარი და ადამიანის განუზომელი სიყვარულის ძალა გააჩნია.

თეონა დოლენჯაშვილის მოთხრობა, მიუხედავად მისი სათაურისა („პერსონალური ქრისტე“), რელიგიურ თემატიკას მაინც არ განეკუთვნება. ის ზნეობრივი ტექსტია, რომელშიც ქრისტეს სახელი ერთმნიშვნელოვანი იდეისკენ უბიძგებს მკითხველს. ქრისტეს თემა, მისი ინტერპრეტაცია ამჟამად ძალზე პოპულარულია მსოფლიო ლიტერატურაში. ჩავთვალოთ, რომ ამ მოთხრობით ქართულ ლიტერატურასაც კათაკმეველის გულმოდგინებით აქვს მოხდელი ეს ვალდებულება...

ნატო დავითაშვილის „გინდა გიამბოთ ზღაპარი“. სამეცნიერო ფანტასტიკის ჟანრს განეკუთვნება და თავისი მკითხველი ჰყავს. მან იცის, რომ ამ ჟანრში დაუჯერებელი ამბები ხდება და მომავლის შესაძლებლობათა ჩვენებაა შესაძლებელი. თუმცა მოთხრობა მაინც ადამიანის შინაგანი სამყაროს პრობლემებს ეძღვნება. საქართველოში ნატო დავითაშვილი ფენტეზის ერთ-ერთ საინტერესო წარმომადგენლადაა მიჩნეული და ამ იშვიათი ჟანრის აღორძინებას ცდილობს.

* * *

2011 წელს გამოცემულ კრებულს თან ერთვოდა თანამედროვე ლიტერატურული კრიტიკოსის რიმანტას ტამოშიატიშის წერილი „მთის ასულნი და მინის დედანი“, რომელშიც მან მოკლედ შეაფასა

კრებულში გამოქვეყნებული პროზაიკოს ქალთა (როგორც ლიეტუველი, ასევე ქართველი ავტორების) ტექსტები, ისაუბრა მათ შორის განსხვავებაზე, უფრო კი იმ საერთო ტენდენციებზე, რომლებიც ქართულ და ლიეტუვეურ ლიტერატურას ერთმანეთთან აახლოვებს.

თავისი წერილის ბოლოს კრიტიკოსი რიმანტას ტამოშიაიტის ლიეტუველი მწერლის ნიოლე რაიჟეტის მოთხრობაში „ქალი ძველ ფოტოზე“ დეგრადირებულ მამაკაცთა სამყაროში არისტოკრატი ქალის ტრაგიზმზე გვიყვება და როცა ქალის ხელში მათრახს შენიშნავს, თითქოს აქეზებს კიდევ წარმოსახვითი შურისძიებისთვის:

„მერე და რისი მაქნისია ეს მათრახი? ახალი ტიპის იარაღებთან და ყუმბარებთან შედარებით არც არაფრის, ის მხოლოდ ავტორიტეტს უღახავს ქალს და წარმოაჩენს მას, როგორც უსუსურ ფანტაზიორს, იქნებ საჭიროა, რომ ლიტველმა ქალებმა ისწავლონ ქართველებისგან სროლა და მუშტებით ჩხუბი, მაგრამ ჩვენ რომ არა გვყავს მტერი? იქნებ კი გვყავს, მაგრამ ვერ ვხედავთ, რამეთუ ქალის ცხოვრების, ღირსების, აზრისა და სილამაზის ჩამხშობი ძალა ამორფულია, შეუგრძნობელი, უსქესო...“ არ არის კაცი, არ ღირს ტირილი“ – ბობ მარლის სიმღერის ეს პერიფრაზი დიდი ხანია იქცა გულგატეხილი ქალების, „ოჯახის დისასახლისების“ დამამშვიდებელ ლოზუნგად“.

რიტორიკულია კითხვა და პასუხსაც რიტორიკულს ითხოვს.

სულაც არ მიკვირს, რომ 2011 წელს გამოცემულმა მოთხრობების კრებულმა ამგვარი შთაბეჭდილება თუ დატოვა ლიეტუველ მკითხველზე. ის, რომ ქართველ პროზაიკოს ქალთა სახელი დღეს ლიეტუვაში იარაღთან და ყუმბარებთან ასოცირდება, ამას თავისი სუბიექტური და ობიექტური მიზეზები აქვს.

საქმე ისაა, ამ კრებულის გამოცემამდე რამდენიმე წლით ადრე საქართველომ რამდენიმე ომი გადაიტანა, რამაც „უხვად მოიტანა სისხლი და ცრემლები“ (გალაკტიონ ტაბიძე). პოლიტიკური გადატრიალება, რომელიც „ვარდების რევოლუციის“ სახელით შევიდა ისტორიაში, მართალია, უსისხლოდ ჩატარდა, მაგრამ მანაც სწორედ იმ დოზით გააჩინა საზოგადოებაში მღელვარება,

ქაოსი, ურთიერთმტრობა და აგრესია, როგორც ნამდვილ სისხლიან რევოლუციებს შეჰფერის და სჩვევია.

რა თქმა უნდა, აქ არც კავკასიონის მთების მკაცრი ხასიათი და სამხრეთული მზის მცხუნვარებაა დასავინწყებელი. ბუნების ამგვარი ცვალებადობა ალელვებს და სიმშვიდეს უკარგავს ისედაც ემოციურ ახალგაზრდულ გულებს, რომლებიც მზად არიან ერთი დარტყმით გადაჭრან ყველა ის პრობლემა, რომლებიც მათ თავისუფლებას წინ ელობება.

ასევე მნიშვნელოვანია ლიტერატურული ცხოვრებისთვის დამახასიათებელი ერთი ტენდენცია, რაც გავლენას ახდენს საერთო განწყობაზე და რომელიც შესაძლოა მკითხველს მხედველობიდან გამოეპაროს. თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში (პროზაში) ძალზე პოპულარულია პოეტური პროზის ჟანრი. ანთოლოგიაში წარმოდგენილ პროზაიკოს ქალთა ერთი ნაწილი კი პოეტია. ისინი პოეზიის შესანიშნავ ნიმუშებს ქმნიან და თუ რაიმე შესამჩნევია მათ ნაწარმოებებში, ეს სწორედ მათი პოეტური მსოფლალქმაა, რომელიც არა მხოლოდ თვისობრივად განსხვავდება პროზაული აზროვნებისგან, არამედ გადმოცემის ფორმითაც, რადგან განცდაში ის უფრო მგრძობიარე და პათეტიკურია და არცთუ იშვიათად, მიუხედავად ძალზე მდიდრული მხატვრული სახეებისა, პოეტი-ტრიბუნის მსგავსად, აგრესიული ტონით ცდილობს სათქმელის გადმოცემას.

ისიც გავითვალისწინოთ, რომ ამ კრებულის გამოცემიდან თითქმის ათი წელი გავიდა და იმ დროს ახალბედა (ანთოლოგიაში წარმოდგენილი ოცი ავტორიდან ხუთს სწორედ იმ კრებულიდან იცნობს ლიეტუვას მკითხველი) „მთის ასულნი“ უკვე „დაქალდნენ“, ცხოვრებისეული გამოცდილება შეიძინეს, მათ ტექსტებში ემოციურმა მუხტმაც დაიკლო და ზოგადი კულტურის ფარგლებში შემოქმედებითად ისინიც უკვე „დედები“ გახდნენ.

ამ ანთოლოგიაში უკვე რეალურად გამოიკვეთა ოცდამეერთე საუკუნის ქართველი ქალის კონტურები. ახალი პერსონაჟი, რომელსაც შემოქმედთა მთელი თაობა ქმნის (მათგან მხოლოდ მცირე ნაწილია ამ ანთოლოგიაში წარმოდგენილი) და როცა ის დაიბადება, როდესაც რომელიმე მწერლის შემოქმედებაში გამოჩნდება, ყველას ეცოდინება, რომ მასზე თანამედროვე ქართველ

პროზაიკოს ქალთა მთელი სკოლა მუშაობდა. თითოეულმა აქ წარმოდგენილმა ავტორმა შემატა მას სახასიათო შტრიხი: თავისუფალი და დამოუკიდებელი (ინა არჩუაშვილი „სექსის გაკვეთილები“), ბედნიერებისა და სიყვარულის ძიება (სალომე ბენიძე „ილარია“), დაღლილი და ოცნებადამსხვრეული ქალი (თამთა მელაშვილი „წერილი ლიას“), რომლის გვერდით მამაკაცი აღარ არსებობს, მაგრამ ის მაინც ადვილად პოულობს დასაყრდენს (მამაკაცის ნაქონი ჯოხი – ლელა ცუცქერიძის „იმედი“), ძლიერი დედური ინსტინქტის მატარებელი (ნინო ტეფნაძე „კოქტო და მინკუსი“) და სადღაც უცხო სამყაროდან გაგონილი საოცნებო სიტყვების – „მიყვარხარ დედა“ – მომლოდინე (ირმა მალაციძე „ნაპირი“).

მართალია, ამ ქალის გვერდი მამაკაცი ჯერ არ ჩანს, მაგრამ იმედია, რომ იოაკიმი (სალომე ბენიძე „ილარია“) გაერკვევა საკუთარ გრძნობებში ან იქნებ კოქტო დაბრუნდეს ტიხუანადან და ეკას პატიება სთხოვოს (ნინო ტეფნაძე „კოქტო და მინკუსი“).

ამ პორტრეტის სრულყოფისთვის დღეს მთელი ქართული მწერლობა მუშაობს.

ვიმედოვნებ, რომ სწორედ ასეთი პერსონაჟი, თანამედროვე ქართველი ქალის სახე დაიმკვიდრებს თავის ადგილს ქართველი და უცხოელი მკითხველის მეხსიერებაში.